

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 2, ročník 12., vydané v júni 2024

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Èze, Francúzsko. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translitológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

DIAGNOSTIKA A STIMULÁCIA AKO INKLUZÍVNY PRÍSTUP V EDUKÁCII DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO- VZDELÁVACÍMI POTREBAMI

DIAGNOSIS AND STIMULATION AS AN INCLUSIVE APPROACH IN THE
EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Barbora Balogová¹

Autorka pôsobí ako interná doktorandka na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove v študijnom programe špeciálna pedagogika. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje problematike inkluzívneho vzdelávania a inovatívnym prístupom k diagnostike a stimulácii detí predškolského veku so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

The author is a doctoral student at the Faculty of Education at the University of Prešov in Prešov, specializing in special education. Her research focuses on inclusive education and innovative approaches to diagnosing and providing stimulation for preschool children with special educational needs in her dissertation.

Abstract

The establishment of an inclusive environment in kindergarten can be furthered by employing an inclusive approach to diagnosing and stimulating children with special educational needs. The diagnostic-stimulation method developed by Šilonová, Klein, and Šinková (2018) is centered on identifying and subsequently stimulating deficiencies in partial functions and symptoms, with the aim of preparing children for a successful transition to elementary school. This contribution seeks to delineate the theoretical underpinnings of inclusive education and to scrutinize the application of an innovative diagnostic-stimulation method in addressing and preventing difficulties related to specific developmental learning disorders and attention disorders in the elementary school setting.

Key words: inclusion, kindergarten, partial functions and symptoms, stimulation program, screening, inclusive education

¹ Adresa pracoviska: Mgr. Barbora Balogová, Katedra špeciálnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
E-mail: barbora.balogova.1@smail.unipo.sk

Abstrakt

K vytvoreniu inkluzívneho prostredia v materskej škole môže prispieť aj inkluzívny prístup k diagnostike a stimulácii detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami aplikáciou diagnosticko-stimulačnej metódy od autorov Šilonová, Klein, Šinková (2018). Ide o metódu zameranú na zachytenie a následnú stimuláciu nedostatkov v oblasti čiastkových funkcií a symptómov, ktorej ambíciou je pripraviť deti na úspešný nástup do základnej školy. Zámerom príspevku je vymedziť teoretické východiská inkluzívneho vzdelávania a analyzovať spôsob riešenia prevencie ťažkostí v oblasti špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v základnej škole prostredníctvom aplikácie inovatívnej diagnosticko-stimulačnej metódy.

Kľúčové slová: inklúzia, materská škola, čiastkové funkcie a symptómy, stimulačný program, depistáž, inkluzívne vzdelávanie

Úvod

V poslednej dobe sa stáva čoraz výraznejším nárast fenoménu inklúzie. Základným princípom inklúzie je predpoklad, že každý jednotlivec má rovnakú hodnotu a preto by mal byť individuálne podporovaný v optimálnom rozsahu. Škola by mala mať k dispozícii potrebné zdroje pre každého žiaka Vítková (2013); Burkovičová (2016); Lechta (2009). Inkluzívne vzdelávanie sa definuje ako vytvorenie podmienok na vzdelávanie pre všetkých žiakov bez rozdielu, ktoré im pomáhajú prekonávať učebné prekážky a podporujú rozvoj ich individuálneho potenciálu. Inkluzívny prístup zahŕňa bezpodmienečné prijatie špeciálnych potrieb všetkých detí, pričom heterogénnosť sa vníma ako norma (Bagalová, Bíziková, Fatulová 2015). Inklúzia znamená, že sa žiaci/deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zapájajú do bežného vzdelávania s ostatnými rovesníkmi, s cieľom umožniť všetkým deťom/žiakom zapojiť sa do školskej komunity, dosiahnuť akademický úspech a budovať sociálne kontakty. Tento prístup je založený na myšlienke najmenej obmedzujúceho prostredia (Qvortrup, Qvortrup 2018).

V predkladanom príspevku sa zameriavame na vymedzenie základných teoretických východísk danej problematiky, pričom analyzujeme spôsob riešenia prevencie ťažkostí v oblasti špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v základnej škole prostredníctvom aplikácie inovatívnej diagnosticko-stimulačnej metódy. Analýza obsahuje prehľad a možnosti spôsobu využitia tohto diagnosticko-stimulačného nástroja v materských školách. Príspevok je základným teoretickým rámcom, ktorý vedie k následnej aplikácii tejto metódy u detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, čo je súčasťou longitudinálneho výskumu.

Inklúzia

Pri implementácii inkluzívneho vzdelávania pre deti a žiakov so špeciálnymi potrebami, Slovenská republika prijala určité kroky. Napriek tomu, podľa prieskumu OECD (2020), je slovenský školský systém nedostatočný v oblasti prekonávania sociálnych nerovností detí. Slovensko sa stále zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným vplyvom socioekonomických faktorov na výkon žiakov (Šilonová 2021). Podľa Európskej agentúry pre špeciálne a inkluzívne vzdelávanie (2020) je Slovensko medzi členskými krajinami Európskej únie s

najvyšším podielom detí so špeciálnymi potrebami vzdelávaných v segregovaných školách. Na tieto tvrdenia nadväzuje vytknutie Európskej komisie pre ľudské práva, že rómske deti sú príliš často umiestňované do špeciálnych škôl určených pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím. Pupala a Kaščák (2021) tvrdia, že podmienky pre inkluzívne vzdelávanie v Slovenskej republike nie sú priaznivé. Autori Šilonová, Klein, Valent (2023) uvádzajú, že 17 % detí zo znevýhodnených rómskych komunít vo veku 6 až 15 rokov navštevuje špeciálne školy alebo triedy, čo je podľa Európskej komisie približne trikrát viac ako v celkovej populácii. Autori uvádzajú problém, že niektoré deti sú do týchto škôl umiestňované neoprávnene kvôli chybnej psychologickú diagnostike. Zaradenie dieťaťa do špeciálnej školy je často len následkom neúčinnnej prevencie v ranom detstve (Ibidem). Prvých päť až šesť rokov života detí by nemalo byť zanedbaných z hľadiska vzdelávania a vývoja. Toto obdobie je kľúčové pre vývin dieťaťa, a preto je neudržateľné, že mu nevenujeme primeranú pozornosť (Končeková 2014). Kľúčovou súčasťou tejto transformácie je implementácia inkluzívnej diagnostiky nielen v predprimárnom veku, ale aj stimulácia vývinu detí vo veku 3 až 6 rokov pred vstupom do základnej školy (Šilonová, Klein, Valent 2023).

Štáty ako Poľsko, Rumunsko, Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko, Ukrajina, Írsko, Hongkong, Veľká Británia a Česká republika sa stali príkladmi potenciálnej efektívnej zmeny v princípoch inklúzie založenej na analýze výskumov zameraných na inkluzívnu diagnostiku a stimuláciu detí predškolského veku (Šilonová, 2021; Šilonová, Klein, 2023). V roku 2022 začali platiť nové právne predpisy, ktoré výrazne ovplyvnili organizáciu škôl, školského systému a výchovno-vzdelávací proces na Slovensku, najmä v materských školách, z hľadiska inkluzívneho vzdelávania a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Tieto normy zahŕňajú novelu Zákona č. 245/2008 Z. z o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a novelu Zákona č. 138/2019 Z. z o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch. Školský zákon prvýkrát zavádza pojem "inklúzia" a definuje ju ako dôležitý princíp inkluzívnej výchovy a vzdelávania. Taktiež mení pohľad na Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách, kde sa kladie väčší dôraz na osobitosti výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa princípov inkluzívnej edukácie. V súčasnosti sa snaží viacero významných projektov financovaných z prostriedkov Európskej únie zlepšiť túto situáciu, ako napríklad Národný projekt inklúzie v materských školách ďalej len PRIM I a jeho pokračovanie PRIM II. V roku 2023/2024 sú financie pre školský podporný tím zabezpečené prostredníctvom Národného projektu POP 3. Implementácie národných projektov priniesla aj dôležitú zmenu, ktorou je možnosť zapojenia pedagogických asistentov, školských špeciálnych pedagógov a odborných zamestnancov do práce v materských škôlkach ako súčasť školských podporných tímov (Šilonová, Klein, Valent 2023). Školský podporný tím zahŕňa školského špeciálneho pedagóga a všetkých ostatných odborných pracovníkov príslušnej školy. Členmi tohto tímu môžu byť aj ostatní pedagogickí zamestnanci. Riaditeľ má právo upraviť zloženie školského podporného tímu v rámci vnútorného predpisu po prediskutovaní v pedagogickom zbore (Šilonová, Klein 2023).

Inkluzívne vzdelávanie v edukácii detí predškolského veku so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Podľa výsledkov, ktoré uvádzajú implementáciu opatrení zo súboru národných projektov PRIM a PRIM II absolventi predprimárneho vzdelávania, prejavujú výraznejšiu pripravenosť na vstup do základnej školy. Dosahujú významne vyššiu úroveň edukačných výsledkov a menej často sa stretávajú s potrebou opakovania ročníkov. Výsledky dokumentujú, že najvýznamnejší prínos predprimárneho vzdelávania je zreteľný u detí pochádzajúcich zo sociálne marginalizovaných prostredí, konkrétne z etnických rómskych komunít (Šilonová, Klein, Valent 2023). Dôležitým aspektom riešenia tejto problematiky je implementácia inkluzívnych foriem vzdelávania, predovšetkým v materských a základných školách (Poláková, Niklová, Stehlíková, Šajgalová 2018; Šilonová, Klein 2023; Pupala, Kaščák 2021). Deti, ktoré sú umiestňované do segregovaných skupín, často vnímajú svoju identitu ako nižšiu a tento postoj ďalej prispieva k udržiavaniu rozdelenia v spoločnosti. Deti, ktoré sú segregované a majú obmedzený kontakt len s osobami z okrajových sociálnych skupín, strácajú schopnosť prispôbiť sa a identifikujú sa s pocitom menšej hodnoty. Autori zdôrazňujú, že hlavným prvkom vytvárania podmienok a predpokladov na budovanie inkluzívnej spoločnosti na Slovensku je sociálna inklúzia najzraniteľnejších skupín obyvateľstva. Kľúčovým prvkom riešenia je implementácia inkluzívnych foriem vzdelávania, a to predovšetkým v materských a základných školách (Šilonová, Klein 2023).

Inkluzívne vzdelávanie sa zameriava na vytvorenie prostredia v bežných školách, kde je zaručené právo každého dieťaťa, vrátane rómskych detí, na kvalitné vzdelanie. Kľúčovou podstatou je odstránenie prekážok v oblasti školstva, ktoré bránia rovnakému prístupu k vzdelávaniu a zároveň automaticky umožňujú každému dieťaťu navštevovať bežnú materskú, základnú školu. Vzdelávanie všetkých detí spolu je hlavným zámerom. Autori odporúčajú zabezpečiť primerané financovanie, ktoré by umožnilo garantovať dostatočné personálne obsadenie a zníženie počtu žiakov v jednotlivých triedach (Šilonová, Klein 2020). Princíp inkluzívneho vzdelávania vo všeobecnosti spočíva vo vytváraní rovnakých možností vzdelávania pre všetky deti bez ohľadu na ich rozdiely, s cieľom pomôcť im prekonať prekážky v učení a podporiť rozvoj ich individuality (Šilonová 2021). Tento cieľ si vyžaduje zavedenie a uplatňovanie vhodných postupov a politík, ktoré by týmto jednotlivcom poskytovali podporu a umožňovali ich plnohodnotnú inklúziu (Kosek 2021; Vančíková, Porubský, Kosová 2017).

Totožné ciele v edukácii intaktných detí sa realizujú taktiež u detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Súčasne sa však kladie dôraz na individuálnu podporu, ktorá zodpovedá ich špecifickým potrebám a individuálnemu potenciálu (Šilonová, Klein 2020). Šilonová (2015) uvádza praktické výhody inkluzívneho vzdelávania, z ktorých profitujú všetky deti:

- poskytuje im príležitosť na sledovanie a interakciu s rovesníkmi,
- podporuje rozvoj sociálnych a komunikačných zručností prostredníctvom sociálneho učenia,
- umožňuje im navštevovať miestnu materskú školu,
- posilňuje medziľudské vzťahy,
- zabezpečuje neustále inovácie v metodických prístupoch,

- zahrňuje odborných pracovníkov v materských školách.

Podľa Kováčovej (2016) je jedným z pozitívnych aspektov inkluzívnej edukácie v predškolskom veku posilnenie osobnej a sociálnej integrity pomocou hry. Okálová (2023) zdôrazňuje úzke prepojenie inkluzívneho vzdelávania s multidisciplinárnym prístupom odborníkov.

Šilonová a Klein (2020) sa odvíjajú od niekoľkých kľúčových predpokladov:

- deti majú väčšie množstvo spoločných črt, ktoré ich spájajú, ako rozdielov, nezávisle od ich individuálnych schopností,
- deti sú súčasťou rodín a komunit, čo výrazne ovplyvňuje ich vývoj a učenie v predškolskom veku,
- najlepšie sa deti učia vzájomne, najmä prostredníctvom spoločných aktivít, ktoré podporujú každodenné skúsenosti,
- optimálny rozvoj detí sa dosahuje v prostredí, kde sa zohľadňujú ich individuálne schopnosti a potreby.

Ciele inkluzívnej edukácie

Šilonová, Klein (2023) sa stotožňujú s tvrdením Kosovej a Kasáčovej (2007), že ciele inkluzívnej edukácie zahŕňajú:

1. Podnecovanie a celostný rozvoj osobnosti dieťaťa podľa jeho individuálnych možností a schopností.
2. Zoznámenie dieťaťa so životom v spoločnosti a naučiť ho žiť spoločne s ostatnými.
3. Prípravu dieťaťa na vstup do základnej školy.

Cieľom inkluzívneho vzdelávania je podľa Zelinu (2012); Šilonovej (2021); Huľovej, Rochovskej, Kleina (2018); Kováčovej (2019); Vančíkovej, Porubského, Kosovej (2017); Kosek (2021), všeobecne poskytnúť kvalitné vzdelanie všetkým deťom. Dôležitým aspektom je prispôbenie školského prostredia potrebám detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s cieľom podporiť prirodzenú sociálnu inklúziu detí po skončení ich školskej dochádzky.

Diagnostika a stimulácia ako inkluzívny prístup

V materských školách sa na rozdiel od výučby v bežnej populácii detí vyžaduje inkluzívne vzdelávanie pre deti z prostredia s obmedzenými podnetmi, ktoré doteraz nedostatočne podporovali ich osobnostný rozvoj (Huľová 2009). Možné inovácie v oblasti vzdelávania sociálne znevýhodnených detí predškolského veku zahŕňajú implementáciu pokročilých a novátorských metód s cieľom urýchliť tieto pozitívne zmeny. Jedným z týchto prístupov je vytvorenie nástroja pre depistážnu orientačnú diagnostiku a stimuláciu, ktorý by podporil rýchlejší rozvoj týchto detí v predškolskom veku a pripravil ich na úspešný prechod do základnej školy (Šilonová, Klein 2015). Po uskutočnenej depistáži (prvotného skríningu) je nasmerovaná ďalšia starostlivosť o dieťa uplatnením špecifického stimulačného programu tak, aby sa dieťa na nástup do školy adekvátne pripravilo a zvládalo nároky kladené naň v podmienkach základnej školy (Šilonová, Klein, Šinková 2018).

Depistáž zahŕňa preskúmanie konkrétnych oblastí vývoja detí v materských školách a identifikuje potenciálne oblasti, ktoré by bolo vhodné ďalej rozvíjať pred vstupom do školy (Šilonová, Klein 2020). Depistážne skrínigové vyšetrenie detí predškolského veku a následne vytvorený program orientačnej diagnostiky a stimulácie rozpoznáva a podporuje oblasti súvisiace so školskou pripravenosťou. Skrínig čiastkových funkcií pre deti so sociálnymi nevýhodami sa zameriava na identifikáciu základných funkcií, ktoré ovplyvňujú správny vývoj schopností detí v tomto veku. Tento proces zahŕňa detailnú a presnú diagnostiku a stimuláciu. Významný dôraz v príprave detí na školu sa kladie na prevenciu a včasnú intervenciu. Preto je podľa autorov v rámci depistáže dôležité realizovať skrínig deficitov čiastkových funkcií. Inšpiráciou je model od rakúskej psychologičky Brigitte Sindelar (2014). Cieľom metódy Sindelar je dosiahnuť vyvážený rozvoj dieťaťa, kde slabé oblasti sa vyrovnávajú s jeho silnými stránkami. Tento prístup predstavuje komplexný program, ktorý zahŕňa nielen diagnostiku, ale aj tréningový program prispôbený individuálne každému dieťaťu s diagnostikovanými nedostatkami. Tento diagnostický nástroj autori označujú ako inkluzívny, pretože sa nezameriava na porovnávanie s normami ani na intelligenčný kvocient dieťaťa. Jeho cieľom je identifikovať oblasti potreby a poskytnúť efektívnu pomoc danému dieťaťu a jeho rodine (Ibidem). Dynamickosť diagnosticko-stimulačného nástroja spočíva v mapovaní aktuálnych schopností dieťaťa a jeho potenciálu prostredníctvom následnej stimulácie. Podľa Bazalovej cieľom dynamickej diagnostiky nie je diagnóza, ale rozvoj (2023, s. 112).

Čiastkové funkcie a symptómy

Sindelar 1998 (In: Šilonová, Klein 2020) definuje čiastkové kognitívne funkcie ako „neprehľadné množstvo najmenších stavebných kameňov, čiastkových krokov procesu vnímania a myslenia.“ Čiastkové funkcie reprezentujú kroky v procese myslenia, ktoré ovplyvňujú adekvátny vývoj osobnosti, pokiaľ sa vyvíjajú bez interferencií. V prípade, že tieto vplyvy ovplyvnia vývoj osobnosti negatívne, je nevyhnutné identifikovať prípadné oslabenia v čiastkovom výkone a odstrániť ich prostredníctvom stimulácie. Diagnosticko-stimulačný manuál autorov Šilonová, Klein, Šinková (2018) sa zameriava aj na už vzniknuté symptómy.

Čiastkové funkcie:	Symptómy:	
Vizuálna diferenciacia figúry a pozadia	Poznatky o sebe	Vek dieťaťa
		Presná adresa
		Mená rodičov
Vizuálna difereciácia	Reč, jazyk a komunikácia	Výslovnosť
Vizuálna pamäť		Artikulácia
Auditívna diferenciacia figúry a pozadia		Intenzita rečového prejavu
Auditívna diferenciacia		Problém s pochopením inštrukcií v spisovnom jazyku

Auditívna pamäť	Rozsah slovnej zásoby	Rozsah slovnej zásoby
Taktilno-kinestetické vnímanie	Kategorizácia	Kategorizácia
Telesná schéma	Matematické schopnosti	Vzostupný a zostupný číselný rad
Intermodalita: vizuálno-auditívna		Určenie počtu
Intermodalita: auditívno-vizuálna		Základné geometrické útvary
Serialita vizuálna	Rozmer, množstvo, poradie	Rozmer, množstvo, poradie
Serialita auditívna	Kresba postavy	Celkové kvalitatívne prevedenie

Tabuľka č. 1 - Čiastkové funkcie a symptómy

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Šilonová, Klein, Šinková 2018

Diagnosticko-stimulačný manuál autorov Šilonová, Klein, Šinková (2018)

Depistážno-stimulačný program je rozdelený do dvoch častí: 1. fáza - Depistáž: použitie skrínových testov na identifikáciu problémových oblastí. 2. fáza - Stimulácia: implementácia tréningového programu na zlepšenie deficitných čiastkových funkcií a symptómov. Zásadným cieľom nových častí Manuálu k depistáži (2018) a Manuálu k stimulačnému programu (2018) je presné identifikovanie a následné stimulovanie základných čiastkových funkcií a symptómov dieťaťa. Po uskutočnenej depistáži (prvotného skríningu) bude nasmerovaná ďalšia starostlivosť o dieťa uplatnením špecifického stimulačného programu tak, aby sa dieťa na nástup do školy adekvátne pripravilo a zvládalo nároky kladené naň v podmienkach základnej školy (Šilonová, Klein, Šinková 2018).

Záver

Inkluzívne vzdelávanie je dôležitým aspektom vytvárania efektívneho a podporujúceho vzdelávania. Teoretickým vymedzením a predstavením diagnosticko-stimulačnej metódy máme za cieľ prispieť k rozšíreniu obzorov, osvete a vytvoreniu impulzov k pokračovaniu v skúmaní danej problematiky. Predkladaná metóda je dostupným variantom, ktorý nám ponúka spôsob riešenia problémov už v materskej škole, a tým môže výrazne prispieť k inkluzívnej podpore detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Z výsledkov výskumu projektu PRIM II. (Šilonová, Klein 2023) môžeme konštatovať, že diagnosticko-stimulačný nástroj má vysoký potenciál zlepšiť školskú pripravenosť detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zároveň zabrániť ich neoprávnenému zaradovaniu do systému škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím. Včasnú orientačnú diagnostiku a stimuláciu oslabených čiastkových funkcií a symptómov považujeme za efektívny spôsob prevencie ťažkostí v oblasti špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v základnej škole.

*Tento článok odporúčala na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. PhDr. Viera Šilonová, PhD.*

Použitá literatúra

1. BAGALOVÁ, E., BIZÍKOVÁ, E., FATULOVÁ, Z., 2015. *Metodika podporujúca inkluzívne vzdelávanie*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2015. 154 s. ISBN 978-80-8118-143-6.
2. BAZALOVÁ, B., 2023. *Psychopedie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-2713-7251.
3. BURKOVIČOVÁ, R., 2016. *Děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v předškolním vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-812-0.
4. HULOVÁ, Z., 2009. *Individualizované edukačné programy: pre žiakov mladšieho školského veku zo sociálne znevýhodneného prostredia. Vyd. 1*. Banská Bystrica: OZ Pedagóg. ISBN 978-80-8083-868-3.
5. KONČEKOVÁ, E., 2014. *Vývinová psychológia. 3. aktual. vyd.* Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška. ISBN 9788071659457.
6. KOSEK, E., 2021. *Zapoj sa do inklúzie!: príručka o európskych projektoch zameraných na inklúziu mládeže so zdravotným znevýhodnením*. Bratislava: Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, [2022]. ISBN 9788080722036.
7. KOSOVÁ, B., KASÁČOVÁ, B., 2007. *Základné pojmy a vzťahy v edukácii*. Banská Bystrica: PF UMB. ISBN 978-80-8083-525-5.
8. KOVÁČOVÁ, B., 2019. *S inklúziou od raného veku. Dieťa s odlišnosťou a jeho vstup do kolektívu*. Hliník nad Hroncom: Reziliencia s.r.o. ISBN 978-80-872277-5-3.
9. LECHTA, V., a kol. 2009. *Východiská a perspektívy inkluzívnej pedagogiky*. Martin: Osveta. ISBN 80-8063-303-5.
10. OKÁLOVÁ, O., 2023. *Inklúzia v multidisciplinárnej praxi pre všetkých*. Ružomberok: Verbum. ISBN 978-80-561-1027-0.
11. POLÁKOVÁ, E., NIKLOVÁ, M., STEHLÍKOVÁ, J., ŠAJGALOVÁ, M., 2017. *Inkluzívne vzdelávanie žiakov z vylúčených komunit*. Banská Bystrica: Belianum. ISBN 978-80-557-1396-0.
12. PUPALA, B., KAŠČÁK, O., 2021. *Inkluzívne vzdelávanie na Slovensku*. In: MASARYKOVÁ, D., PUPALA, B., a kol. 2021. *Kurikulum pre kultúrnu a sociálnu diverzitu v predškolskom vzdelávaní*. Metodická príručka pre učiteľov predškolského vzdelávania. Trnava: Dr. Josef Raabe SK. ISBN 978-80-8140-494-8.
13. QVORTRUP, A., QVORTRUP, L., 2018. *Inclusion: Dimensions of inclusion in education*. In: International Journal of Inclusive Education, 22:7, 803-817. Dostupné na internete: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603116.2017.1412506>
14. SINDELAR, B. 2014. *Screening na včasné zachytenie čiastkových vývinových deficitov v spracovávaní informácií u detí vo veku 3 – 5 rokov*. Bratislava: Vydavateľstvo Kanije. ISBN 978-80-971572-0-3.
15. ŠILONOVÁ, V., 2015. *Edukácia sociálne znevýhodnených žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia*. Dizertačná práca. PU PF Prešov.
16. ŠILONOVÁ, V., 2021. *Inkluzívne prístupy v edukácii detí predškolského veku*. Ružomberok: Verbum. ISBN 978-80-561-0863-5.
17. ŠILONOVÁ, V., KLEIN, V. 2023. *Diagnostika a stimulácia detí materských škôl ako súčasť národného projektu PRIM II*. Bratislava: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. ISBN 978-80-974379-2-3.
18. ŠILONOVÁ, V., KLEIN, V., 2015. *Edukácia sociálne znevýhodnených žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia*. Ružomberok: Verbum. ISBN 9788056102626.
19. ŠILONOVÁ, V., KLEIN, V., 2020. *Metodická príručka inkluzívneho predprimárneho vzdelávania. 2. aktualizované vydanie*. Bratislava: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. ISBN 9788089051618.
20. ŠILONOVÁ, V., KLEIN, V., ŠINKOVÁ, P. A., 2018. *Manuál k depistáži pre deti predškolského veku pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia - inovovaná časť*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2018. ISBN 978-80-565-1434-4. s. 107.
21. ŠILONOVÁ, V., KLEIN, V., VALENT, M., 2023. *Determinanty inkluzívnej edukácie v materských školách zapojených do národných projektov PRIM a PRIM II*. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. ISBN 978-80-974379-7-8. EAN 9788097437978.

22. ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. júla 2016 pod číslom 2016-17780/27322:1-10A0 s platnosťou od 1. septembra 2016 [online]. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky [cit. 2023-10-2]. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/21698.pdf>
23. VANČÍKOVÁ, K., PORUBSKÝ, Š., KOSOVÁ, B., 2017. *Inkluzívne vzdelávanie, dilemy a perspektívy*. Banská Bystrica: Belianum. ISBN 978-80-557-1278-9.
24. VÍTKOVÁ, M. 2013. *Teorie a praxe ve vývoji inkluzivní školy u nás a v zahraničí – školní klima, inkluzivní vyučování, heterogenita ve škole, inkluzivní didaktika*. In: PANČOCHA, K., VÍTKOVÁ, M., et al. *Analýza sociálních determinantů inkluzivního vzdělávání*. Brno: Paido, 2013, s. 43-55. ISBN 978-80-210-6457-7.
25. Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov., 2019 [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky [cit. 2023-10-05]. Dostupné na internete: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2019-138>
26. Zákon č.245/2008 Z.z o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene doplnení niektorých zákonov., 2008 [online]. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky [cit. 2023-10 3]. Dostupné na internete: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245>
27. ZELINA, M. 2012. *Inkluzívna škola*. In: *Učiteľské noviny*, roč. LIX, č. 1, s. 6 – 7. ISSN 0139-5769.

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189